

מדעי ההתנהגות – היחיד והמשפחה - יחידת לימוד שמינית

משאבים משפחתיים – 2-3 שעות

מה תלמדו ביחידת לימוד זו?

פירוט	מושגים	נושא
סוגי משאבים המשאבים העומדים לרשות המשפחה: משאבים כלכליים: מצרכים ומוצרים, כסף, רכוש, יכולת השתכרות. מקצוע משאבים פסיכולוגיים, רגשיים: הכלה - קבלה, אמפתיה, הכלה מודעות עצמית, אינטליגנציה רגשית. דימוי עצמי, משאבים חברתיים: משפחה, חברים, קשרים בינאישיים, ארגונים ועמותות, קבוצות תמיכה, זכויות אזרח, קהילה, משאבים תרבותיים: ידע, השכלה, שפה, דפוסי התנהגות, דפוסי צריכה תרבותית.	משאבים כלכליים משאבים פסיכולוגיים משאבים חברתיים משאבים תרבותיים	משאבים משפחתיים
חשיבות המשאבים הללו ותרומתם לתפקוד המשפחה ולהתפתחותם והעצמתם של הפרטים במשפחה. זיהוי המשאבים העומדים לרשות משפחות הלומדים עשוי לעודד שימוש מוגבר במשאבים הקיימים; הכרת משאבים נוספים עשויה לעורר חשיבה אודות דרכים לפיתוח המשאבים החסרים. <u>ניתן לבצע המחשה גרפית של שימוש במשאבים המשפחתיים של הלומדים: ציור עוגת משאבים, חלוקה לפרוסות על פי הגודל היחסי של כל משאב.</u>		

בסיום יחידה זו הלומדים:

יכירו אילו סוגי משאבים עומדים לרשות כל משפחה.

חומר עזר: מצגת משפחה מתאימה ליחידות לימוד 7-8-9

שיעור 1-2

הצעות לפעילות

פעילות 1

שיר: מיליונים

<https://www.youtube.com/watch?v=wCg5vIzg2YA>

קליפ עם צילומים – 4 דקות

<https://www.youtube.com/watch?v=5xZqusDHnrI>

אתי אנקרי- מיליונים - עם המילים - 4 דקות

<https://www.youtube.com/watch?v=PSSQAb5zpts>

זהו זה! 2020 | מיליונים + מילות השיר

מיליונים יצא בראשית 2004. תחילה כשיר בודד ואחר כך באלבום שנשא את שמו. ההצלחה הייתה גדולה ומיידית, השיר עסק במה שחיבר אז את כל עם ישראל ומחבר גם היום.

מיליונים – מילים ולחן אתי אנקרי

אני יודעת שהכסף לא חשוב
אני יודעת אם הלך אולי יום אחד ישוב
אני יודעת שאתה יודע שאני יודעת
שלחשוב עליו זה סתם בזבוז
של זמן שעובר עלינו גם בלעדינו הוא יזוז

אני יודעת שאתה יודע שאני יודעת
שאני לא יודעת כלום
אבל משהו היום דרך עלי
ואני לא יכולה לקום

אני יודעת שאתה יודע-
השתכרתי החודש לא רע
ובכל זאת הם הגיעו
להוציא לפועל אצלי בדירה

לקחו ת'טלויזיה ת'ארון את המגירה
שפכו את מה שבתוכה

אני יודעת שזה לא צודק
ואין לי הוכחה

ניסיתי להגיד שהמיסים
הורגים כל הגיון
והם אמרו לי שהם לא גונבים,
הם לוקחים ברישיון

אני יודעת שאתה יודע שאני יודעת
שאני לא יודעת כלום
אבל איך שזה קרה לי
לא יכולתי לקום

יש כמוני מיליונים
מתגלגלים ברחובות
יש כמוני מיליונים
בכל מיני צורות

יש כמוני מיליונים
אנשים בני תמותה
בלי כסף,
לא שווים פרוטה

אני יודעת שהבריאות חשובה
יותר מכסף הרבה יותר
ועל אהבה אין מה לדבר
אסור בשום פנים ואופן לוותר

אני יודעת יש חובות מגלגלים
מתגלגלים עלינו ביקום
אז אם היום נפלתי
אולי מחר אני אקום

אני יודעת שאתה יודע שאני יודעת

שאני לא יודעת כלום
אבל מישהו היום דרך עלי
ואני לא יכולה לקום

ויש כמוני מיליונים
מתגלגלים ברחובות
יש כמוני מיליונים
בכל מיני צורות

יש כמוני מיליונים
אנשים בני תמותה
בלי כסף,
לא שווים פרוטה

אתה זוכר את סוזן הבכירה מהבנק
נתנה לי הרבה אהבה
בעיקר הפשטות הקסימה אותה,
נגעתי לליבה

זה לקח לה קצת זמן לתפוס את העניין
לשנות את הגישה שלה אלי
היא הבינה שאין לי מזומן
והפשיטה את כבודי מעליי

אתה יודע שאני יודעת שאתה יודע
שאני לא יודעת כלום
ממרומי מעלתה
לא יכולתי לקום

הקשיבו לשיר ומילותיו וענו.

- איזו תופעה עולה מהשיר? אילו פערים עולים ממילות השיר?

משפט מפתח בשיר הוא: "מישהו דרך עלי, ואני לא יכולה לקום".
נקודת מבט אישית קשה זו, לצד הטענה הכללית כי "יש כמוני מיליונים", מחזקת את ההרגשה שמדובר בבעיה עמוקה: יש משהו שאינו צודק ואף פוגעני במציאות הכלכלית החברתית הקיימת, ויש לחתור לשינויה.

- מהי הכוונה במשפט: "יש כמוני מיליונים, אנשים בני תמותה, בלי כסף, לא שווים פרוטה?"
- אילו תחומים רגשיים, חברתיים, פסיכולוגיים עולים ממילות השיר?
- מהו לפי השיר היחס בין כסף, בריאות, כבוד ואהבה? מה חשוב יותר, וכיצד הם קשורים זה לזה?
- מצאו משפט בשיר שאתם מזדהים או אינכם מזדהים, והתייחסו אליו.

<https://www.tarbuty.org.il/page/26900/0>

<https://www.youtube.com/watch?v=DRXOUwYVkeQ>

טיפקס - בתוך נייר עיתון ~הקליפ הרשמי

על מה השיר מדבר? וכיצד הוא קשור לנושא שלנו?

.

פעילות 2

<https://www.ynet.co.il/news/article/rkj4cr4ws>

"פערים אקוטיים בין הפריפריה למרכז": צעדת השוויון יצאה לדרך

אלפי משתתפים יצאו מהצפון והדרום אל הכנסת, במחאה על הזנחת הפריפריה בתחומי הבריאות, החינוך, הדיור, התחבורה והתעסוקה. מארגני הצעדה הציגו נתונים מדאיגים, והסבירו: "היכולת לשנות את המציאות הזו נמצאת אצל מקבלי ההחלטות" **הדר גיל-עד** | 18.09.22

הקשיבו לכתבה בת 4 דקות וענו

- מהי הבעיה המוצגת ?
- ציירו שמש בעיגול המרכזי כתבו פערים
- בחיצים היוצאים מהשמש כתבו באילו תחומים יש פערים על פי הכתבה?
- מהם ההשלכות של פערים אלה על כל תחומי החיים.

פעילות 3

שיח בכיתה:

בטבלה שלפניכם סוגי המשאבים העומדים לרשות כל משפחה.

נשוחח על: מה חשיבות כל משאב? מהי תרומתו כל משאב לתפקוד והתפתחות המשפחה? מהם היתרונות והחסרונות של כול משאב ? הציגו דוגמאות לכל משאב

סוג משאב	השפעת המשאב
משאבים כלכליים מצרכים ומוצרים , כסף, רכוש, יכולת השתכרות. מקצוע	
משאבים פסיכולוגיים רגשיים הכלה - קבלה, אמפתיה, מודעות עצמית, אינטליגנציה רגשית. דימוי עצמי,	
משאבים חברתיים משפחה, חברים, קשרים בינאישיים, ארגונים ועמותות, קבוצות תמיכה, זכויות אזרח, קהילה,	

מהם משאבים פסיכולוגיים רגשיים?

משאב פסיכולוגי הוא :

יכולות ואמצעים רגשיים, התנהגותיים וקוגניטיביים שקיימים אצל הפרט, ויכולים לשמש אותו ולקדם אותו בעת הצורך. המשאבים הפסיכולוגיים יכולים לסייע לאדם הן ביומיום, הן בהתפתחותו הטבעית, והן במצבי משבר.

המשאבים הפסיכולוגיים של האדם חיוניים להתפתחות אישיותו בילדות.

למשאבים אלו שלושה מקורות מרכזיים: הורי הילד, הילד עצמו - הלוקח חלק פעיל בעיצוב סביבתו, והמטען הגנטי.

ממשאבים אלו ניתן ליצור את אבני היסוד המאפשרות לילד לתפקד באופן יעיל בחברה, לחוש תחושת מסוגלות עצמית ולהביא לידי ביטוי את יכולותיו הרגשיות, ההתנהגותיות והקוגניטיביות.

הורים עשויים לעודד או לעכב את צמיחת המשאבים הפסיכולוגיים של ילדיהם, באופן בו הם מספקים משאבים לילדיהם בתהליך החיברות.

מקורות המשאבים הפסיכולוגיים

ההורים הם הדמויות הראשונות והמשמעותיות בחייו של ילד ולכן יש להם תפקיד מרכזי בתהליך התפתחות אישיותו. מצד אחד, ההורים מספקים לילדיהם חום, אהבה ואינטימיות ומצד שני, מחנכים ומלמדים אותם ערכים, נורמות והתנהגויות רצויות על מנת שיוכלו לתפקד בחברה באופן יעיל. כלומר, ההורים מלווים את ילדיהם בתהליך החיברות.

ילדים תלויים במשאבים שהוריהם מספקים להם, ולכן ההורים הם בעלי השפעה ייחודית בכל ההיבטים הקשורים בהתפתחות אישיות הילד. לכן יש חשיבות מכרעת לסיפוק משאבים פסיכולוגיים חיוביים כדי שילד יחוש תחושת מסוגלות המוגדרת כהצלחה במשימות התפתחותיות עיקריות.

השפעת התנהגות ההורים והמטען הגנטי על התפתחות הילד

למרות השפעתם המרכזית של ההורים בתהליך החיברות של הילד, קיימים שני גורמים נוספים המשפיעים על התפתחות אישיות הילד: האחד הוא הילד עצמו – הלוקח חלק פעיל בעיצוב סביבתו במטרה להשיג את המשאבים הפסיכולוגיים הנחוצים להתפתחות אישיותו. השני הוא המטען הגנטי של ההורים שעשוי להשפיע הן על התנהגות ההורים בחינוך הילד (למשל: הורה רגיש לעומת מעניש) והן על המטען הגנטי של הילד ושניהם יחד, כלומר, גם התנהגות ההורים בחינוך הילד וגם המטען הגנטי של הילד משפיעים בתורם על התפתחות אישיותו - השפעתו של האחד אינה מערערת את חשיבותו של האחר.

קשר בין משאבים והשפעתם

מחקרים גורסים, שיש קשר ישיר בין רמת ההשכלה של הורים לבין השכלת ילדיהם, וכן כי יש קשר ישיר בין מעמד כלכלי של הורים לבין השכלת הילדים. המונח "פער חברתי" עניינו אי שוויון בין בני אדם בממדים רבים ומגוונים, ובהם תכונות וכשרים ביולוגיים לצד מאפיינים בעלי אופי כלכלי, חברתי ותרבותי כגון רמת ההכנסה, ערך הנכסים, רמת ההשכלה במדד של שנות לימוד, וגם עמדות, אמונות, מודעות לקיומם של שירותים כגון בריאות, חינוך וביטחון ותפיסת זמינותם, וכן מדדים שעניינם רווחה תרבותית, שאיפות בתחום התעסוקה והרווחה הכלכלית, מידת הביטחון ביכולת האישית ועוד.

הפערים הללו הכוללים פערי הכנסה ופערים חברתיים מרכיבים את מצבו החברתי-כלכלי של הפרט. דוחות תקופתיים של משרד האוצר ובנק ישראל מאשרים כי **מדינת ישראל היא מדינה שבה הפערים החברתיים הולכים וגדלים**. לגורמים הנלווים לעוני יכולות להיות השלכות חמורות על התפתחות הילד: ילדים הגדלים בעוני סובלים מבעיות בריאות תכופות יותר; תינוקות רבים למשפחות עניות נולדים במשקל ירוד; בקרב ילדים הגדלים בעוני יש שיעור גדול יותר של תאונות; תזונתם של ילדים עניים רבים היא גרועה יותר והטיפול הרפואי שהם מקבלים גרוע יותר. משפחות עניות בדרך כלל נתונות ללחצים יותר מאשר משפחות מן המעמד הבינוני, ובהם אי ודאות כלכלית, אובדן תעסוקה, פינוי מקום מגורים והחלפתו, מחלה, מעשה פשע. הורים שעוברים עליהם זמנים כלכליים קשים נוטים להיות מדוכאים, רגזניים ופזוזי נפש יותר מהורים שמצבם הכלכלי בטוח. הם עלולים להיחפז להורים מענישים והפכפכים, לחלק פקודות ולחזק אותן באיומים, בעלבונות ובעונשים גופניים.

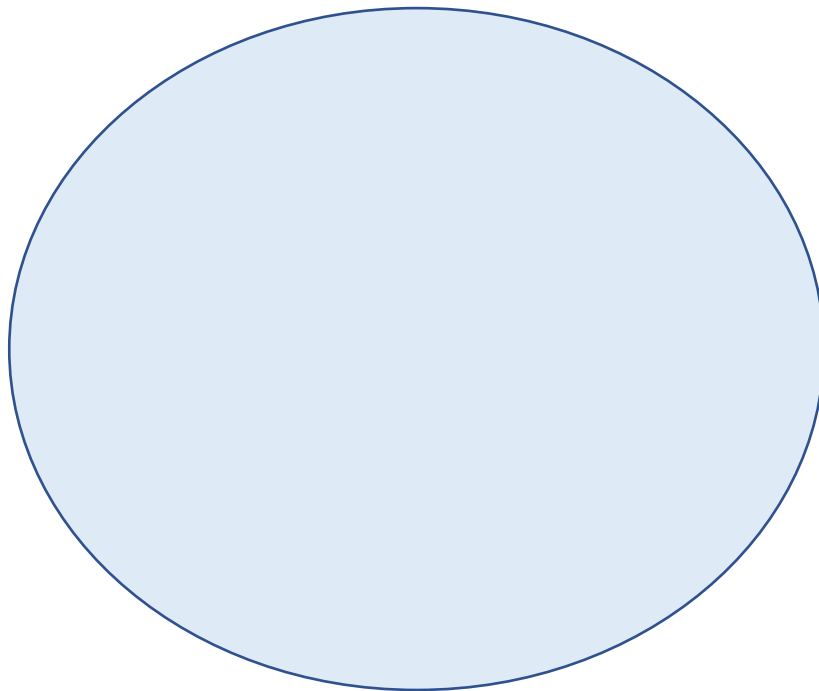
ניעות חברתית (נקראת גם ניידות חברתית או מוביליות חברתית, באנגלית: Social Mobility) היא מושג בסוציולוגיה, המתאר את היכולת של אדם או משפחה לשנות את מעמדם הכלכלי-חברתי.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על היכולת לניעות חברתית הם: הון חברתי, מקום מגורים, השכלת הורים, בריאות, מעמד הורים, מבנה משפחתי, העברת נכסים בין-דורית וחינוך איכותי ונגיש. הניעות יכולה להיות כלפי "מעלה" או כלפי "מטה" (לטובה או לרעה), כאשר לכל תזוזה יש השפעה על חיי האדם או המשפחה. כאשר אי-השוויון בין מעמדות חברתיים גדל, כך פוחת הסיכוי לניעות חברתית, כלומר קשה יותר לטפס בסולם המעמדות.

פערים חברתיים, לרוב, אינם נובעים מהבדלים גנטיים או אינדיבידואליים. הם נוצרים ומתבססים על ידי תהליכים ומנגנונים חברתיים, שמעמיקים את אי-השוויון במתן הזדמנויות. סימנים לניעות חברתית, כגון חינוך ובריאות, יכולים לשמש לחיזוי של ניעות של אדם או קבוצה בחברה מרובדת. לדוגמה, הורים ממעמד סוציו-אקונומי גבוה יכולים לשלוח את ילדיהם לתוכנית חינוך מוקדם, על מנת להגביר את סיכוייהם להצלחה בלימודים בשנים המאוחרות יותר של חייהם. גורמים נוספים המשפיעים על הניעות החברתית הם הון חברתי, הון תרבותי, תעסוקה, בריאות והשפעות אזוריות-גאוגרפיות.

מעגל המשאבים – רצוי מול מצוי

- איך צריך להראות מעגל משאבים רצוי/ אידיאלי?
- חישבו על משפחה כלשהי ושרטטו את מעגל המשאבים שלה.
- משאבים כלכליים, רגשיים חברתיים, תרבותיים, השכלתיים.

לסיום יחידת הלימוד

ענו על השאלות הבאות (השאלות לקוחות ממבחני מדעי ההתנהגות)

1. המשפחה יכולה לגייס משאבים מהתחום הבא:

א. משאבים כלכליים

ב. משאבים פסיכולוגיים

ג. משאבים רגשיים

ד. כל התשובות נכונות

- משפחה שיש לה משאבים כלכליים רבים, תתפקד טוב יותר. נכון / לא נכון
- להשכלה של ההורים אין חשיבות ואין השפעה על ההתפתחות של הילדים, של מעמדם ושל עתידם. נכון / לא נכון

הסבירו את הטענה, החשיבה המוצגת במשפט.

1- לרשות כל משפחה עומדים משאבים כלכליים, חברתיים ותרבותיים, אשר מגבירים או מפחיתים את ההזדמנויות ואת האפשרויות של בני המשפחה להתפתח ולהתקדם.

2- להשכלת ההורה השפעה מכרעת בהתפתחותו ועתידו של ילדו.

לסיום

- ציין דבר חדש שלמדת ולא ידעת קודם.
- ציין דבר אחד שעניין אותך.
- ציין דבר אחד שידעת והתחדד לך.

